

## Ευγνωμοσύνη πριν από τη βεβαιότητα: Στη δεύτερη Κυριακή μετά τα Φώτα

/ [Γνώμες](#)



- Πέτρος Δ. Δαμιανός, Δρ. Φιλοσοφίας – Διδακτικό Προσωπικό ΕΜΠ

«Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· οὐχ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐχ εὐρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.» (Λουκά ΙΖ 17-19)

Το τέλος της περικοπής από το Ευαγγέλιον κατά Λουκάν δεν είναι μια απλή επίπληξη προς τους εννέα λεπρούς που δεν επέστρεψαν. Είναι μια αποκάλυψη του τρόπου με τον οποίο ο Θεός σχετίζεται με τον άνθρωπο και, κυρίως, του τι είδους άνθρωπο επιθυμεί σε κοινωνία μαζί Του.

Ο σύγχρονος άνθρωπος έχει την τάση να ερμηνεύει τον κόσμο με όρους αυτάρκειας. Ακόμη και όταν επικαλείται τον Θεό σε μια στιγμή ανάγκης και το αίτημά του φαίνεται να εκπληρώνεται, συχνά αποσύρει σιωπηρά την επίκληση και αποδίδει το αποτέλεσμα σε συμπτώσεις, ψυχολογικούς μηχανισμούς ή φυσικές αιτίες. Δεν πρόκειται πάντοτε για εχθρότητα προς τον Θεό· συχνά είναι απλώς μια βαθιά ριζωμένη βεβαιότητα ότι ο κόσμος «εξηγείται» χωρίς Αυτόν. Η θεία

επέμβαση, όταν δεν είναι επιβλητική και αδιαμφισβήτητη, θεωρείται περιττή υπόθεση.

Η πατερική σκέψη δεν βλέπει αυτή τη στάση ως απλή διανοητική πλάνη, αλλά ως υπαρξιακό ζήτημα ελευθερίας. Ο Θεός δεν αποκαλύπτεται με τρόπο που να εξαναγκάζει την αποδοχή Του, διότι τότε η ανθρώπινη συμπεριφορά θα καθοριζόταν από φόβο και όχι από αγάπη. Μια πίστη που γεννιέται από τον φόβο της τιμωρίας ή από την αδιαμφισβήτητη απόδειξη της δύναμης του Θεού δεν είναι σχέση, αλλά υποταγή. Ο Παράδεισος, όμως, δεν νοείται ως χώρος πειθαρχημένων υπηκόων, αλλά ως κοινωνία προσώπων που έμαθαν να αγαπούν ελεύθερα.

Στον ακαδημαϊκό χώρο που τυχαίνει να διδάσκω όσες φορές επέβαλα την παρακολούθηση μαθημάτων με τον φόβο μιας μικρότερης ανταμοιβής χάθηκε για πάντα η σχέση, η εκπαιδευτική μαγεία, το δημιουργικό περιβάλλον, η διάθεση για αναζήτηση, η αγάπη. Ενώ μέσα στο κλίμα της ελευθερίας για συνεργασία και συνύπαρξη, που δίνει το Ελληνικό Πανεπιστήμιο, κατά τη διάρκεια των μαθημάτων υπάρχει γεύση Παραδείσου. Γιατί δεν μπορεί ο Παράδεισος να υπάρξει μέσα από τον φόβο, την καταπίεση και τη βία.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η αμφισημία του κόσμου δεν είναι τέχνασμα εξαπάτησης, αλλά αναγκαίος όρος ελευθερίας. Ο ίδιος κόσμος που στον έναν μιλά για σύμπτωση, στον άλλον μιλά για ευλογία. Ο Θεός δεν κρύβεται σκόπιμα για να δοκιμάσει, αλλά δεν καταργεί τη δυνατότητα της άρνησης, γιατί δεν θέλει να ακυρώσει την ανθρώπινη ελευθερία. Αν κάθε θεία ενέργεια ήταν τόσο προφανής ώστε να μην αφήνει περιθώριο αμφιβολίας, τότε η ηθική ζωή θα κατέληγε σε στρατηγική αυτοπροστασίας.

Σε αυτό το σημείο αποκτά ιδιαίτερο βάθος η στάση του Σαμαρείτη. Το Ευαγγέλιο δεν λέει ότι επέστρεψε επειδή απέδειξε λογικά πως ο Χριστός ήταν η αιτία της θεραπείας του. Λέει απλώς ότι επέστρεψε δοξάζοντας τον Θεό. Η πράξη της ευγνωμοσύνης προηγείται της πλήρους βεβαιότητας. Είναι απολύτως πιθανό ο Σαμαρείτης να μην είχε φιλοσοφική ή θεολογική βεβαιότητα για το τι ακριβώς συνέβη. Εκείνο που είχε ήταν μια καλή καρδιά, μια ευγένεια ψυχής που είπε: «Αν αυτό που συνέβη σχετίζεται με Εκείνον, τότε δεν μπορώ να φύγω χωρίς να ευχαριστήσω».

Η ευγνωμοσύνη του δεν είναι απόδειξη· είναι άνοιγμα. Είναι η αρχή μιας πορείας αναζήτησης που στηρίζεται όχι στον φόβο, αλλά στην αναγνώριση ενός πιθανού ευεργέτη. Οι εννέα, αντίθετα, δεν παρουσιάζονται ως κακοί ή εχθρικοί προς τον Θεό. Απλώς απορροφήθηκαν από το αποτέλεσμα. Η θεραπεία τους ήταν αρκετή· δεν ένιωσαν την ανάγκη για σχέση. Και αυτή η αυτάρκεια είναι, πατερικά, η πιο

επικίνδυνη κατάσταση: όχι η άρνηση του Θεού, αλλά η αίσθηση ότι δεν Τον χρειάζεσαι.

Όταν ο Χριστός λέει στον Σαμαρείτη «ή πίστις σου σέσωκέ σε», δεν επιβραβεύει μια ορθή δογματική κρίση. Αναγνωρίζει μια ελεύθερη κίνηση της καρδιάς προς το καλό, μια πράξη που δεν γεννήθηκε από φόβο ούτε από βεβαιότητα, αλλά από αγάπη και ευγνωμοσύνη. Αυτή η πίστη δεν εξαναγκάζεται· αναδύεται. Και μόνο μια τέτοια πίστη μπορεί να σταθεί σε μια κοινωνία αγάπης, όπως είναι ο Παράδεισος.

Ίσως, τελικά, ο Θεός να μη ζητά από τον άνθρωπο να είναι απολύτως σίγουρος για να Τον ακολουθήσει. Ίσως να ζητά κάτι πιο ταπεινό και πιο ανθρώπινο: να μην κλείσει την καρδιά του στην πιθανότητα του καλού, να μην προσπεράσει την ευκαιρία της ευγνωμοσύνης. Γιατί εκεί όπου υπάρχει ευγνωμοσύνη, υπάρχει ήδη το πρώτο βήμα της σωτηρίας.

Πηγή: [pemptousia.gr](http://pemptousia.gr)